

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

est de actibus potenciarum sensitivarum exter-
narum aut internarum, & de actibus appetitus
sensitivi: illi enim pendunt a causis universali-
bus, & sic ad ordinem universi pertinent.

§. II.

Aliud corollarium notatu dignum.

112. **E**X dictis etiam inferitur contra Scotum, Ga-
brielem, & aliquos Recentiores, Angelos ex
vera impotentia intrinseca, & non ex sola subtra-
ctione concursus divini, secreta cordium ignorare.

Patet hoc corollarium: Primò quia supra ostendimus, Scripturam & SS. Patres tribuere Deo cognitionem secretorum cordis, tanquam speciale ejus excellentiam & prerogativam: non esset autem specialis Deo excellentia, si esset proportionata virtuti naturali Angeli, & si Angeli cordis non ignorarent, sed solum, ut docent prædicti Authores, quia Deus eis negaret concursum naturalem, sicut negavit igni Babylonico: Ergo quòd Angeli cordium secreta ignorent, provenit ex vera impotentia intrinseca, & non ex sola denegatione concursus divini.

Secundo, Scriptura & SS. Patres supra relati probant Christi Divinitatem ex cognitione & manifestatione secretorum cordis: At hæc probatio parum soliditatis haberet, si Angelus naturaliter, & cum concursu Dei connaturaliter sibi debito, ea penetrare valeret: posset enim aliquis merito dicere, non sequi Christum esse Deum ex eo quòd secreta cordis penetraret & manifestet, sed ad summum esse Angelum, cum quo Deus secundum naturalem ejus exigentiam concurrat: Ergo idem quod prius.

Tertio, Alii SS. Patres relati dicunt, Angelos æque non cognoscere secreta cordis, ac non cognoscere futura contingentia: Sed futura contingentia non cognoscunt ex vera impotentia intrinseca, ut supra ostendimus, & fatentur Adversarii: Ergo nec cordium secreta.

Quarto, Juxta hanc Scoti sententiam, cognitio cogitationum cordis non esset miraculosa, sed potius esset cessatio illius miraculi, quo Deus impedit talem cognitionem: sicut restitutio concursus, quem Deus igni Babylonico denegaverat, non fuit miraculum, sed potius fuit cessatio illius miraculi, quo naturale ignis operationem impeditur: Sed hoc videtur absurdum: Ergo &c.

Quinto, Angelus potest solum naturaliter cognoscere ea quæ pertinent ad ordinem universi, cujus est pars: Sed actus liberi voluntatis creatæ ad ordinem universi non pertinent, sed sunt extra, & quodammodo supra ipsum, ut supra ostendimus: Ergo non potest illos naturaliter cognoscere: subindeque illos ignorat ex defectu potentie, & non ex sola denegatione concursus divini.

Denique contra eandem sententiam valdè urget, quòd Deus nunquam privat totum aliquod genus causæ (saltem à principio suæ conditionis) concursu connaturaliter debito ad aliquam actionem, ad quam habet naturalem inclinationem & virtutem proportionatam alias inclinatio illa & virtus essent frustra. Nec valet si dicas, hunc concursum denegari ex rationabili causa, ne scilicet Dæmones acrius hos impugnent, cognitibus nostris. Nam illa ratio non habet locum in bonis Angelis; & licet mali cognoscerent cogitationes nostras, aliunde tamen possent ligari, & ne nos infestarent arceci.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objiciunt in primis Adversarii quòdam Simonia SS. Patrum, asserentium Angelos suas cogitationes & affectus mutuo cognoscere. Ita videtur sentire Venerabilis Beda libro 2. in Job cap. 7. ubi ait: Non enim quidquam effectuum suorum adinvicem latere spiritus potest: simplices enim creature, nullam habentes quasi obiculum corpulentum, perspicua sibi sunt. Et D. Gregorius libro 18. Moralium cap. 27. alias 31. in beatitudine resurgentium, inquit, unus erit perspicabilis alteri, sicut ipse sibi: & cum unusquisque intellectus attenditur, simul conscientia penetratur. Unde concludit, civitatem Beatorum allegoricè vocari vitrum mundum; & immediate post subjicit: Nunc autem corda nostra, quando in hac vita sumus, quia ab altero in alterum videri non possunt, non intra vitrea, sed intra latea vascula concluduntur.

Respondeo illos SS. Patres solum velle quòd Angeli non impediuntur propter membrorum corpulentiam, sicut homines, ne unusquisque mentem alterius penetraret & cognoscat. Nam ait D. Thomas hic art. 4. ad 1. Cogitatio mentis hominis non cognoscitur ab alio, propter duplex impedimentum, scilicet propter grossitatem corporis, & propter voluntatem claudentem sua secreta. Primum autem obstaculum tollitur in resurrectione, nec est in Angelis: sed secundum impedimentum manet post resurrectionem, & est modo in Angelis.

Objiciunt secundo: Magi à Dæmonibus instructi revelant interdum secreta cordium, ut de Alberico quodam Mago testatur D. Augustinus lib. 1. contra Academicos cap. 6. Item Dæmones assistentes energumenis, cognoscunt imperia mentalia quæ Exorcistæ illis imponunt, v.g. quòd exhibeant reverentiam erga talem rem vicram: Ergo Angeli possunt naturaliter cogitationes cordium cognoscere.

Respondeo Dæmones interdum revelare aliquas cogitationes cordis humani, non quòd ea certò intelligant, sed quia ex immutatione interna temperamenti corporis, vel ex quibusdam externis indicibus illas explorant, & conjecturaliter cognoscunt. Nam ut resè ait D. Thomas hic art. 4. possunt Dæmones per indicia externa, vel pulsus, immutationem vultus, & alia corporis affectiones, deprehendere affectus mentis; quòd & medici faciunt, sed illi è mollius, quòd subtilius hujusmodi mutationes corporales advertunt & expendunt. Idem docet Cassianus Collat. 7. cap. 1. his verbis: Nulli dubium est, quòd possint spiritus immundi cogitationem nostrarum attingere qualitates, sed indicibus in se sensibilibus forissecus colligentes: id est ex nostris dispositionibus aut verbis, ac studiis in qua propensio conspexerint nos inclinari. Ceterum illas, quæ necundè internis anima prodierint, adire omnino non possunt. Ipsas quoque cogitationes quas ingerunt, & atrum susceptæ, vel quemadmodum susceptæ sint, non per ipsius anima naturam, id est per illam interiorem motum, qui in abditis eius absconditur, & ut manifestis aliquid exprimat, in medullis, ut dixi, sapientis latitantem; sed ex motibus aspectibus exterioris hominis deprehendunt: cum bonè prudentibus quoque viris sepius fieri videmus, ut scilicet interioris hominis statum, & figuram & vultum, seu quietitatem exterioris agnoscerent.

Possunt etiam Demones naturaliter cognoscere imperia Exorcistarum solâ mente concepta: quia eo ipso quod talia imperia mentaliter ad eos diriguntur, non manent amplius occulta, sed per tangentem directionem & ordinationem eis revelantur & manifestantur, ut patebit infra, cum agemus de locutione & illuminatione Angelorum.

Objicies tertio: Angelus potest cognoscere naturaliter quicquid continetur intra objectum proportionatum sui intellectus: Sed actus liberi continentur intra objectum proportionatum intellectus angelici: Ergo ab Angelo naturaliter cognosci possunt. Major patet, Minor verò sua- detur. Omnis entitas naturalis continetur intra objectum proportionatum intellectus angelici: Sed actus liberi ad ordinem naturalem pertinent, cum non sint supernaturales, ut supponitur. Ergo continentur intra objectum proportionatum intellectus angelici.

Respondeo negando Minorem: ad cuius probationem, distingo Majorem Omnis entitas naturalis continetur intra objectum proportionatum intellectus angelici, entitas pertinet ad ordinem physicum, concedo Majorem. Pertinet ad ordinem moralem, nego Majorem. Similiter distingo Minorem: actus liberi pertinent ad ordinem naturalem, moralem, concedo Minorem: physicum tantum, nego Minorem, & Consequentiam. Solutio patet ex supra dictis: objectum enim proportionatum intellectus angelici est illud tantum, quod pertinet ad hoc universum, & cum eo connexionem habet: ea autem que ad lineam moralem & liberam pertinent, sunt extra hoc universum, & à solo Deo, ut est futurorum universum, dependent, ut antea exposuimus, subindeque non pertinent ad objectum proportionatum intellectus angelici.

Dices cum Scoto: Duo objecta ejusdem nature sunt duabus mentibus etiam ejusdem speciei & nature: æque proportionata aut disproportionata. Sed cogitatio cordis unius Angeli, puta Michaelis, & cogitatio Gabrielis, sunt duo objecta ejusdem nature, & mens Gabrielis ac mens Michaelis sunt ejusdem speciei: Ergo cogitatio quæ est in corde Gabrielis, est naturaliter æque proportionata Michaeli, ut eam cognoscat, ac Gabrielis ipsi, qui eam videt in corde suo.

Respondeo cum eadem distinctione. Duo objecta pertinentia ad ordinem physicum, concedo Majorem: pertinentia ad lineam moralem, nego Majorem. Ea enim quæ pertinent ad ordinem moralem & liberum, pendent solum à voluntate à qua procedunt, & ab eo cui subiacet talis voluntas, & qui ipsi illi ac in eam operari potest: sub indeque cogitatio à Gabriele elicita, ipsi solum est proportionata ut naturaliter eam cognoscat: & Deo, qui solus menti humanæ & angelicæ illi operari potest, & in illis operari.

Unde S. Thomas in commentario primæ Epistolæ ad Corinthios, explicans illa verba cap. 2. Quis hominum scit que sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? sic habet: Neque Angelus bonus, neque malus ea que in corde hominis latent scire potest, nisi per aliquos effectus manifestentur. Cuius ratio accipi potest ex ipso verbo Apostoli, qui dicit spiritum hominis ideo cognoscere que in corde hominis latent, quia spiritus hominis est in homine: Angelus autem, neque bonus, neque malus illabitur menti humanæ, ut in ipso corde hominis sit, & intrinsecus operetur, sed solius Dei hoc proprium est: unde solus Deus est conscius secretorum cordis hominis, Tom. II.

A secundum illud Job 16. Ecce in celo testis meus, & conscius meus in excessis.

Objicies quarto: Si Angelus superior non cognoscat cogitationes inferioris, nisi dependenter à revelatione seu manifestatione sibi facta ab ipso Angelo inferiori, sequitur quod Angelus inferior illuminet superiorem, cum manifestatio cujuslibet veritatis ignota, sit quædam illuminatio. Sed hoc repugnat ordini hierarchico, & doctrinæ D. Thomæ infra quæst. 107. art. 2. Ergo & illud.

Respondeo negando sequelam Majoris: Licet enim Angelus inferior, dirigens suam cogitationem ad superiorem, ei loquatur, non tamen ipsum illuminat: quia ut docet D. Thomas loco citato & 2. 2. quæst. 181. art. 4. ad 2. nec non q. 9 de verit. art. 5. ad 6. plus requiritur ad illuminationem, quam ad locutionem: est enim illuminatio manifestatio veritatis superiori modo cognitæ, disponendo illam pro captu alterius; & ideo solum est in superioribus Angelis respectu inferiorum: locutio autem est sola ordinatio unius conceptus Angeli ad alium: qua ordinatione posita, tollitur ratio secreti respectu illius, & ab eo cognoscitur; unde convenit Angelis inferioribus respectu superiorum.

Ex dictis facile haberi potest resolutio alterius difficultatis in titulo propositæ, an scilicet Angeli mysteria gratiæ naturaliter cognoscere possint? Si enim Angelus non potest naturaliter cognoscere cogitationes alterius Angeli ex ejus voluntate dependentes, multò minus potest cognoscere ea quæ ex sola Dei voluntate dependent, qualia sunt mysteria gratiæ. Unde sic argumentatur Apostolus 1. ad Corinth. 2. Quæ sunt hominis nemo novit nisi spiritus hominis qui in ipso est: ita & quæ sunt Dei nemo novit nisi spiritus Dei.

Confirmari potest hæc ratio, ex eo quod mysteria gratiæ sunt improportionata propter supernaturalitatem cuilibet intellectui creato: Ergo non possunt ab ipso cognosci, nisi lumine supernaturali illustretur & elevetur; ut fuse ostendimus in materia de Incarnatione, quando inquiremus, an mysterium illud naturali lumine ab intellectu humano vel angelico cognoscibile sit?

Querunt hic aliqui, quæ mysteria supernaturalia Angeli per fidem in via cognoverint?

Breviter respondeo, Angelos per fidem in via cognovisse Deum esse Trinum, Authorem gratiæ, & Finem ultimum supernaturalem: quia creati sunt, ut tenderent propriis actibus in talem finem supernaturalem; quod non poterant facere nisi illum cognoscerent. Quantum verò ad mysterium Incarnationis, illud cognoverunt quoad substantiam, & quasdam etiam principales circumstantias, ut docet D. Thomas hic art. 5. ad 1. quia, inquit, hoc mysterium est quoddam generale principium, ad quod omnia eorum officia ordinantur.

Addi potest, fuisse convenientissimum, ut tunc Angeli cognoscerent proprium caput: Christus autem est caput hominum & Angelorum, ut ait Apostolus ad Colos. 2. Ergo &c. Quantum verò ad alias hujus mysterii circumstantias, illas non cognoverunt in via per fidem, sed vel à principio suæ beatitudinis in patria clarè & intuitivè eas viderunt in verbo: vel extra verbum, per speciales revelationes eis factas, de illis postea edocti sunt, secundum quod eorum officis congruebat, ut testatur Dionysius cap. 7. de cælesti Hierarc. ubi hæc scribit: Sacra Scriptura inducit quasdam cælestes essentias ad ipsum Iesum quæstionem facientes, & addiscentes scientiam divinæ eius operationis.

121.

122.

123.

124.

Diff. 2. art. 2.

125.

rationis pro nobis, & Iesum eas sine medio docentem, ut patet Isaiæ 63. ubi quaerentibus Angelis: Quis est iste qui venit de Edom? Respondit: Ego qui loquor iustitiam.

DISPUTATIO X.

De modo cognitionis Angelicæ.

Ad quaestionem 58. D. Thomæ.

Explicatis quidditate, medio, & objecto cognitionis angelicæ; ad completam illius notitiam, superest tantum exponere modum illius, & difficultates aliquas quæ circa illum occurrunt, breviter resolvere.

ARTICULUS I.

Virum Angeli semper sint in aliquo actu secundo intelligendi?

Supponimus tanquam certum, Angelos non debere semper actu cognoscere omnia objecta quæ possunt naturaliter intelligere: nulla enim est necessitas ob quam Angeli debeant semper esse in actuali consideratione rerum omnium naturalium. Hoc supposito, inquirimus, an saltem respectu aliquorum objectorum semper debeant esse in actu secundo, & quænam sint illa objecta?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

1. Dico primo, Angelum necessario seipsum in actu secundo semper cognoscere. Est contra Vazquem, Puteanum, & quosdam alios Recentiores. Est tamen D. Thomæ qui est 8. de verit. art. 6. ad 7 ubi ait: Intellectus Angeli non est in potentia respectu essentia eius, sed respectu eius semper est in actu. Et art. 14. ad 6. Mens Angeli semper se actualiter intelligit: quod ideo contingit, quia mens Angeli intelligit se per essentiam suam quæ semper informatur. Quibus verbis conclusionem nostram & docuit & probavit: Cum enim Angelus intelligat se per suam essentiam, ut speciem intelligibilem, & semper illam habeat præsentem, eaque informetur in esse intelligibili, ut præcedenti disputatione declaravimus, manifestum est, Angelum semper & necessario seipsum actu intelligere.

2. Præterea, ut discurrit idem S. Doctor 2. cont. Gent. cap. 97. Omnis substantia vivens habet aliquam operationem vitæ in actu, quæ inest ei semper & necessario, licet aliæ quandoq; ei insint in potentia, sicut animalia semper nutriuntur, licet non semper sentiant. Substantiæ autem separatae sunt substantiæ viventes, nec habent aliam operationem vitæ, nisi intelligere & velle: Oportet ergo quod semper & necessario sint actu intelligentes respectu alicujus objecti, quod non potest esse aliud quàm propria eorum substantia, quæ est objectum maximè eis connaturale & proportionatum.

3. Confirmatur: Omnis motus secundum naturæ ordinem debet reduci in primum motum determinatum ab ipsa natura, qui sit causa æteriorum: unde in animali omnes motus vitales reducuntur in motum cordis, qui fluit quasi proprietas à natura animalis, ipsique semper convenit, ut docet

A D. Thomas in opusculo de motu cordis: Ergo similiter omnis cognitio & volitio naturalis Angeli debet in cognitionem & dilectionem sui, tanquam in primam operationem ab ipsa natura determinatam & procedentem reduci.

Dico secundo, Angelos semper & necessario cognoscere Deum ut suæ naturæ auctorem Ratio est, quia cum quilibet Angelus seipsum comprehendat, debet necessario cognoscere habitudinem & dependentiam quam habet respectu Dei: Sed hæc dependentia cognosci non potest, nisi aliquo modo cognoscatur Deus: Ergo Angelus semper & necessario Deum ut suæ naturæ auctorem cognoscit. Adde quod in illa Dei cognitione naturalis ejus beatitudo consistit: beatitudo autem (ut docet Aristoteles 10. Ethicorum) non est secundum habitum, sed secundum actum: Ergo &c.

Dico tertio: Intelligentiæ motrices cælorum continuò eos intelligunt: eos enim movent efficiaci sui intellectus conceptione, ut supra in fine 5. disp. ex Aristotele & D. Thoma ostendimus. Angeli etiam custodes suos clientes, & quæcumque eorum curæ commissa sunt, semper cognoscunt; quippe cum illis semper invigilent. Denique Dæmones semper suos cruciatus & alligationem ad ignem corporeum apprehendunt: torquentur enim cognitione suæ penæ & supplicii, à qua proinde nunquam eximuntur. Contra verò Angeli Beati semper sunt in actu respectu cognitionis & fruitionis Dei, & eorum quæ videntur in verbo: quia in hac visione beatitudo eorum consistit; beatitudo autem non consistit in habitu, sed in actu, ut ex Aristotele dicebamus; Ergo &c.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

Contra primam conclusionem objici potest, quod nullum objectum, præter Deum clarivisum, potest necessitare intellectum & voluntatem ad sui cognitionem & amorem: Ergo Angelus à propria substantia non potest ad sui cognitionem & amorem necessitari.

Sed facile respondetur, quod quamvis non necessitetur Angelus ad sui cognitionem & amorem, à propria substantia, tanquam ab objecto, quia non habet omnimodam rationem boni; benevolentiam tamen à principio, in quantum cognitio propriæ substantiæ est proprietas Angeli dimanans ab ejus essentia; eo ferè modo, quo motus cordis fluit quasi proprietas à natura animalis.

Objiciunt secundo quidam Recentiores: Non videtur esse impossibile quod se offerat intellectui Angeli aliquod objectum, ita ipsum captivum ad sui cognitionem & admirationem, & ita adequate illum occupans, ut aliquo tempore sui memor esse possit, & manere in solâ illius objecti contemplatione.

Respondeo hoc esse impossibile: Tam quia, ut jam dicebamus, cognitio sui fluit à substantia Angeli tanquam proprietas, & est prima operatio naturalis ipsius: Tum etiam quia substantia Angelus semper ejus intellectum per modum speciei intelligibiliter informat. Unde sicut si species alicujus objecti pupillâ oculi naturaliter afficeret, ab ejus visione non posset oculus desistere, quantumvis quæ aliud objectum excellens illi offerretur: ita pariter non potest aliquod objectum, quantumvis excellens & perfectum, ad sui cognitionem & admirationem Angelum sic rapere, ut illam distrahat à propriæ substantiæ cognitione.

manet in
orbis